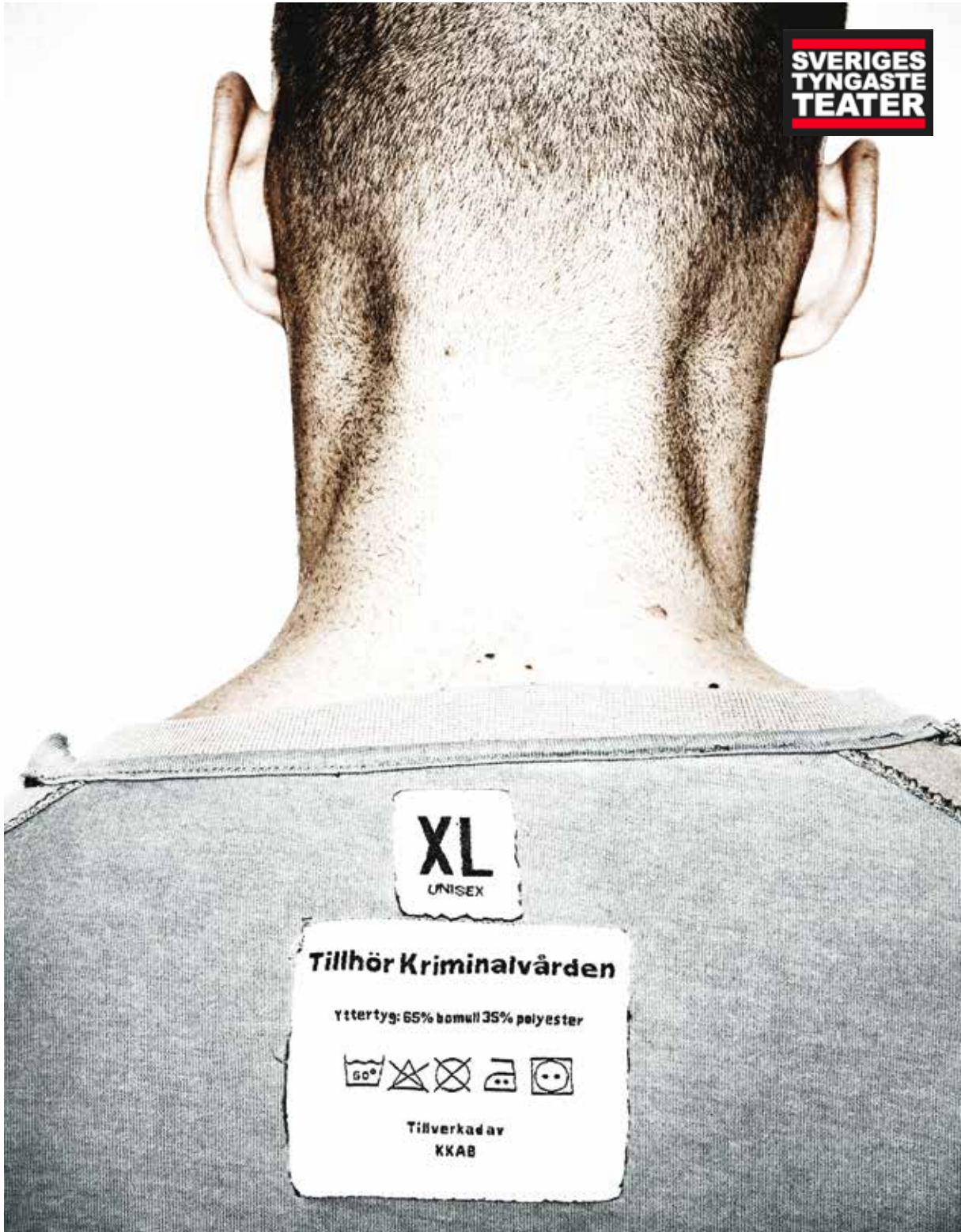

VÄLKOMMEN HEM

VÄLKOMMEN HEM

Skådespelare: Jonatan Rodriguez

Skådespelare: Jarmo Mäkinen

Regi & skådespelare: Ulf Stenberg

OM FRYSHUSET

Fryshuset gör det möjligt för unga att genom sina passioner förändra världen! Vi skapar gemenskaper där unga syns, hörs och räknas. På denna grund bedriver vi ett 50-tal olika verksamheter inom områdena; Skola, passionerade intressen, sociala perspektiv, utbildning och arbetsmarknad.

VÄRDEGRUND

Fryshuset har en unik värdegrund som väckts fram under Fryshusets snart trettioåriga historia. Värdegrunden är förankrad djupt ner i organisationen och började växa som ett uttalat regelverk för hur personer med olika värderingar, från olika ungdomskulturer och miljöer skulle kunna enas under ett och samma tak. Fryshusets värdegrund står för den handlingskraft som finns i hela organisationen och den starka övertygelsen om att all energi är positiv bara förutsättningarna finns för att rikta den åt rätt håll.

FRYSHUSETS VÄRDEGRUND

"Vi ger uppmuntran, förtroende och ansvar. Det bygger kunskap och självkänsla som lyfter fram individens inneboende kraft."

"Vi lyssnar på vad som händer i samhället och agerar direkt. Vi är inte rädda för det som är nytt och okänt. Vi ser möjligheter och mobiliserar krafter där andra ser problem. Vi provar oss fram, korrigerar och förbättrar ständigt våra metoder."

"Vi utgår från individens behov. Här står dörren alltid på glänt för den som vill engagera och utveckla sig, oavsett bakgrund."

"Vi tror på respektfulla möten där lusten att delta och gemensamma intressen överbryggas alla motsättningar, olikheter och ökar förståelsen."

OM TEATER FRYSHUSET

Teater Fryshuset är en turnerande rikstäckande teater som spelar pjäser med tema kring aktuella sociala frågor, utsatta grupper och destruktiva utanförskap.

Teater Fryshusets föreställningar kan beskrivas som vittnesmålsteater och berättelserna är alltid ett resultat av dokumentära processer eller baserade på sanna historier.

- Vi skapar dialog med ungdomar på deras villkor
- Vi använder teater som verktyg för social problemlösning
- Vi utbildar vuxenvärlden i ungdomsproblematik
- Vi gör det oförståeliga förståligt
- Vi kommer till er och spelar!

” JAG VAR 23 ÅR GAMMAL OCH KÅK- SKADAD. TÄNKTE ATT HELT ÄRLIGT, JAG SKULLE VILJA STANNA INNE HÄR I RESTEN AV MITT LIV OM JAG FICK... ”

Citat ur "Välkommen hem".

OM "VÄLKOMMEN HEM"

Under flera års tid har Teater Fryshuset besökt anstalter och träffat människor som tillbringat stora delar av sina liv bakom låsta dörrar. Detta har resulterat i en teaterföreställning med autentiska berättelser som ger en unik insyn i svenska fängelser, *Välkommen hem – fragment från kriminalvården*.

På scenen möter vi tre män. De berättar om den vardagliga tristessen, våldet och anpassning. En anpassning till livet i en cell, men där det egentliga straffet väntar på utsidan efter muck. Psykisk ohälsa, dråp och självmord – mörkertalen är stora, men ändå återfaller sju av tio. Det är mycket som drar, droger, kompisar, skulder. Den lilla lågan som ibland flamar upp, om att lämna det kriminella livet, kan slockna väldigt fort.

Just nu får röster om hårdare straff i yngre åldrar genomslag i media och politik. Därför vill Teater Fryshuset engagera till en diskussion kring straff, vård, och frågor om de sociala konsekvenserna av ökade klassklyftor.

– 8 av 10 ungdomar återfaller i brott. Fryshuset träffar dem före och efter straffet. Dock ser vi att de yngsta som har avtjänat långa straff är den svåraste gruppen att hjälpa. Statistiken för återfall i brott har sett likadan ut under för lång tid. Fängelse ska inte vara och får inte bli samhällets främsta metod för att förebygga brott!."
Säger Camila Salazar, kriminolog och ansvarig vid CIDES på Fryshuset.

Manus: Mattias Brunn, Regi: Emil Rosén och Ulf Stenberg

OM BESÖKET

Pjäsen är cirka 60 minuter lång och tanken är att skådespelarna tillsammans med eleverna diskuterar och reflekterar över innehållet efter föreställningen. Därför bör du avsätta minst en och en halv timme för pjäs och diskussion. Vi på Teater Fryshuset ser fram emot ett spännande samarbete med er och hoppas att vi tillsammans kan skapa bättre förutsättningar för ungdomars tillvaro i och utanför skolan! Teater är enligt våra erfarenheter och gängse pedagogisk litteratur ett effektivt inslag i utbildningen om den kan kopplas till andra utbildningsverktyg. Med teater väcks känslor och engagemang, som kan göra att signaler och budskap lättare fångas upp. Något som gör teaterformen till ett kraftfullt utbildningsverktyg. Det är vanligt att teater används som en slags dörröppnare och diskussionsunderlag.

ÖVNINGAR OCH UPPLÄGG

Det pedagogiska upplägget kring Välkommen hem är ordnat i två delar, en del före besöket och en uppföljande del efter. Övningarna bygger på läroplanernas värdegrund och det centrala innehållet i samhällskunskap för grundskolan och gymnasiet samt juridik i gymnasiet. (*bilaga 1*)

Den första övningen kan göras när som helst innan eleverna ser pjäsen. Övningen tar ca 60 minuter att genomföra.

Den andra övningen ska göras senast två veckor efter att klassen sett pjäsen. Syftet med denna övning är att tillsammans få syn på lärande och attitydförändringar. Övningen tar ca 60 minuter.

Till läromaterialet finns också förslag på områden och teman ni kan fördjupa er ytterligare i. Det är en stark rekommendation att ni verkligen gör det, eftersom pjäsen kan tjäna som ögonöppnare och inspiration till känsliga och svåra teman som annars kan vara svåra att introducera. Som bilaga finns även fakta om svensk kriminalvård (*bilaga 2*). Bilagan är också ett utmärkt underlag för fördjupande diskussioner.

”Forskning visar att ju yngre man är och ju längre man sitter i fängelse, desto mer institutionsskadad blir man. Statistiken talar sitt tydliga språk, återfall bland unga ligger på 8 av 10, samma siffror år efter år. Det är dags att vi som samhälle tar vårt ansvar för att de som fått sitt straff och slutar döma dem även efter frigivning. Det krävs tydliga inkluderingsstrategier för att vända denna destruktiva brottspiral.”

Camila Salazar Atias, kriminolog Fryshuset

FÖRBEREDANDE ÖVNING INFÖR TEATERBESÖKET

METOD – WORLD CAFÉ

World café-metoden, eller cafémetoden som vi fortsättningsvis kommer att kalla den, är en metod som uppmuntrar en större grupp deltagare att delta i diskussioner på ett avslappnat sätt.

Metoden kan varieras för att möta olika syften. I det här fallet är övningen anpassad för att passa i en skolsituation och ämnena som diskuteras är pjäsens centrala teman.

Fem punkter ingår alltid i metoden:

1. Möblering. Se till att möblera rummet så att det finns ett antal separata bord, eller cafébord. Ungefär fyra-åtta personer ska få plats runt varje bord. Bäst är om varje bord har pappersduk, men ett större pappersark kan duga. På bordet ska det finnas ett antal pennor i olika färger. Du kan naturligtvis duka bordet så att det ser inbjudande ut.

2. Introducera metoden. Läraren hälsar alla välkomna och förklarar metoden för eleverna. Läraren sätter övningen i sitt sammanhang, alltså att den är en förberedelse inför ert teaterbesök.

3. Rundorna. Processen startar med att en av minst tre rundor på fem till 15 minuter startar. Efter rundan är slut byter deltagarna bord. Man kan lämna kvar en deltagare vid varje bord som cafévärd. Det bestämmer du som lärare. Cafévärdens uppgift är att helt kort berätta för de nya gästerna vad som diskuterats vid bordet och sätta igång en ny diskussion. Antalet rundor är lika som antalet bord.

4. Frågor. Varje bord diskuterar en fråga eller ett ämne. Genom att deltagarna byter bord så får alla deltagare möjlighet att diskutera alla ämnen. Svar, funderingar och åsikter antecknas på pappersduken eller pappersarken.

5. Insamling. När alla byten är gjorda presenterar varje bord (eller cafévärd) resultatet av övningen. Läraren samlar in alla anteckningar och sparar dem.

Frågor / ämnen:

1. Vem hamnar i fängelse?
2. Varför blir någon kriminell?
3. Varför finns fängelser?
4. Vilken princip är viktigast när det gäller att döma någon till fängelse?
(Att skydda samhället, att avskräcka från brott, att vårda eller att straffa.)
5. Hur kan samhället förebygga brott?

BEARBETNINGSÖVNING

Bearbetsövningen kan genomföras någon vecka efter att gruppen sett pjäsen. Tanken är att ni använder av cafémetoden igen. Men innan ni inleder arbetet så kan ni knyta an till föreställningen genom att diskutera följande frågor lite kort. Det kan göras i hel grupp eller i mindre grupper:

- Vad menas med "Välkommen hem"?
- Kan det ha olika innebörd i olika sammanhang?
- Vad var pjäsens budskap?
- Ger pjäsen en realistisk bild, är den trovärdig?

Jobba på samma sätt med cafémetoden, med samma frågeställningar som i den förberedande övningen. Du kan korta tiden mellan rundorna.

När ni genomfört övningen, jämför och diskutera svaren från första gången ni gjorde övningen.

Tillsammans analyserar och diskuterar ni likheter och skillnader:

- Har gruppens syn förändrats? På vilket sätt?
- Är det någon uppfattning som styrkts av pjäsen?
- Har något tillkommit?
- Hur skulle kriminalvården kunna förbättras?
Utgå från Kriminalvårdens 4 visioner som också nämns i pjäsen (se bilaga).
- Vilken av de 4 visionerna är viktigast? Diskutera.

FÖRDJUPNING

Pjäsen tar upp och berör ett stort antal teman som gör att den kan fungera som ingång till att ta upp även andra teman än de som direkt berörs i övningarna ovan.

METODER

Cafémetoden ovan kan naturligtvis användas igen och i många andra sammanhang, men varierad undervisning leder oftast till ännu bättre studieresultat.

VÄRDERINGSÖVNINGAR

Värderingsövningar, som exempelvis fyra hörn eller heta stolen, är utmärkta om man vill synliggöra åsikter och värderingar. För många elever är det lättare att markera sin åsikt med hjälp av dessa övningar än att räcka upp handen och tala inför klassen.

DISKUSSIONSÖVNINGAR

Att diskutera samhällsfrågor är ofta ett bra sätt att för sig själv formulera vad man står för samtidigt som det ger en bra möjlighet att försöka förstå en annan persons perspektiv.

Snöbollsmetoden är bra för att diskutera ett problem. Metoden innebär att eleven först "löser" problemet själv, sedan parvis, i grupper om fyra och slutligen i helklass. För att få bra effekt av metoden krävs att du förbereder problemen noggrant. Det är klokt att se till att rätt faktauppgifter presenteras i samband med problemet. Problem med anknytning till pjäsen kan exempelvis vara:

- Fundera över varför ni tror att återfallsstatistiken är så hög bland unga? (se bilaga 2)
- Hur ska en kriminalvård vara som leder till minskad risk för återfall? (Se bilaga 2)
- Diskutera varför ni tror att 97% av alla som sitter i fängelse är män, vad beror det på? (se bilaga 2)

UPPSATSSKRIVNING

Uppsatsskrivning är en del av de nationella proven i svenska. Till detta moment är texter och bilder i ett inspirationshäfte kopplat. På samma sätt kan fakta om svensk kriminalvård (bilaga 2) användas som inspiration och underlag för uppsatsskrivning med koppling till pjäsens tema. Exempel på teman för uppsatsskrivning kan vara:

- Skriv en insändare med rubriken "Svensk kriminalvård måste förändras!"
- Du är krönikör på ett gratismagasin och har fått uppdraget att skriva en krönika som ska heta "Tjejer, killar och kriminalitet"
- Hur gick det sen? Välj att du är en av personerna i föreställningen och berätta vad som hände med honom efter att han muckat.

I klassen kan ni också fördjupa er genom att behandla följande områden som tydligt kan kopplas till pjäsen:

- Humanitet och mänskliga rättigheter
- Kriminalvård
 - Syfte och uppdrag
 - Visionen "Bättre ut"
 - Utanförskap
 - Myter och fördomar
 - Egen vision med kriminalvård
- Historik och internationella erfarenheter av kriminalvård
 - Vad händer i Sverige
 - Vad händer i världen
- Etik och moral
 - En chans till?
 - Dömd på förhand
 - Värderingar
 - Vem anställer en mördare?
 - Rätt till studier på anstalt?
 - Det egna ansvaret
- Missbruk

"Och så slog det mig; skulle man sammanfatta de ekonomiska effekterna i en enda mening skulle man kunna säga att de där tre killarna som satt på scen under sin kriminella karriär har skapat samhällskostnader på minst 100 Mkr – kunde vi inte ha använt dessa pengar bättre?"

Ingvar Nilsson, Nationalekonom

KOPPLINGAR TILL SKOLANS STYRDOKUMENT

UTDRAG UR LAROPLAN FOR GRUNDSKOLAN

SKOLANS VÄRDEGRUND OCH UPPDRAG

Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver.

Samhällskunskap – centralt innehåll för årskurs 7-9

De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag.

Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen. Etiska och demokratiska dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter.

Rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet. Hur normuppfattning och lagstiftning påverkar varandra. Kriminalitet, våld och organiserad brottslighet. Kriminalvårdens uppgifter och brottsoffers situation.

UTDRAG UR LAROPLAN FÖR GYMNASIET

Skolans värdegrund och uppgifter

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla.

Skolan har uppgiften att till eleverna överföra värden, förmedla kunskaper och förbereda dem för att arbeta och verka i samhället. Skolan ska förmedla sådana mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensramen i samhället och som utgår från grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som alla omfattas av.

Juridik - centralt innehåll

Konstitutionell rätt: Sveriges grundlagar med särskild betoning på offentlighetsprincipen och skyddet för mänskliga fri- och rättigheter.

Samhällskunskap 1a och 1b - centralt innehåll

De mänskliga rättigheterna, vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.

Metoder för att kritiskt bearbeta information, till exempel källkritik.

Presentation i olika former och med olika tekniker med betoning på det skriftliga och muntliga, till exempel debatter och debattartiklar.

BILAGA 1

V I S I O N

”Bättre ut”

Kriminalvården är brottsförebyggande, ökar människors trygghet och bidrar till ett tryggare samhälle.

Kriminalvården inger förtroende.

Kriminalvårdens klienter är bättre rustade att leva ett liv utan kriminalitet och missbruk efter verkställd påföljd. Vårt arbete innebär en positiv skillnad för klienterna.

Vi påverkar aktivt utvecklingen av Kriminalvårdens uppdrag.

Kriminalvårdens vision sammanfattas i devisen ”Bättre ut”.

BILAGA 2

FAKTA OM SVENSK KRIMINALVÅRD

Uppgifterna är hämtade från BRÅ's respektive kriminalvårdens hemsida.

- 20 % av de som tagits in på anstalt 2012 var under 25 år (varav 15 % var mellan 21-24 år och 5 % 18-20 år).¹
- Åldersgruppen 25-39 utgör den största gruppen med 42 %.²
- Av det totala antalet fångar som togs in på anstalt år 2012 var 8850 = 93 % män och 665 var kvinnor = 7 %.³
- De personer som har minst 9 lagföringar återföll i 92 % av fallen i nytt lagfört brott inom tre år.⁴
- Män i åldern 18-39 (grupperna 18-20, 21-39 år) har högst återfallsandel och 52 % återföll i brott inom tre år.⁵
- När BRÅ i sin analys tagit hänsyn till variabler som kön, tidigare belastning, huvudbrott och huvudpåföljd så har det visat sig att personer mellan 15-20 löper störst risk att återfalla i brott.⁶
- Ca 41 % av de som lagförts återfaller i ett nytt lagbrott inom tre år.⁷
- Av de som frigavs ifrån fängelse återföll 64 % av dessa i ett brott som gav en ny frihetsberövande påföljd.⁸
- Störst andel återfall finns i gruppen som skrivits ut från sluten ungdomsvård där 84 % av ungdomarna återföll inom tre år och från fängelse där 70 % återföll inom tre år.⁹
- De som skrivits ut från sluten ungdomsvård löper störst risk att återfall i brott jämfört med alla andra påföljds-kategorier.¹⁰
- Enligt enkäter och undersökningar från kriminalvården kan så mycket som mellan 25- 45 % av de intagna beräknas ha diagnosen ADHD.¹¹
- Ca 30 % av de som hade lågt betyg i nian återföll i brott som ledde till någon frihetsberövande påföljd inom 6 år. Detta är fem gånger fler än de med ett högre betyg.¹²
- Återfallsrisken minskar med högre socioekonomisk status.¹³

Vi har alltid råd att straffa, men inte att jobba förebyggande.

- En intagen placerad i en normal eller högre säkerhetsklass kostar i genomsnitt 2829 kr per dygn. För en lägre säkerhetsklass kostar det för en intagen per dygn 1789 kr. En intagen i frivården kostar 204 kr per dygn. För Anstalten Kumla uppgick platskostnaden till 5254 kronor per dygn 2012. Hela kriminalvården kostar ca 7,5 miljarder per år.¹⁴

¹ s 10 http://www.bra.se/download/18.421a6a7d13def01048a80006704/1369839081184/Sammanfattning_kriminalvard_2012.pdf (2013-12-12) | ² s 10 http://www.bra.se/download/18.421a6a7d13def01048a80006704/1369839081184/Sammanfattning_kriminalvard_2012.pdf (2013-12-12) | ³ s 13 http://www.bra.se/download/18.421a6a7d13def01048a80006704/1369839081184/Sammanfattning_kriminalvard_2012.pdf (2013-12-12) | ⁴ s 288 http://www.bra.se/download/18.6b82726313f7b234a581e6d/1379677349717/2012_aterfall_i_brott.pdf | ⁵ s 288 http://www.bra.se/download/18.6b82726313f7b234a581e6d/1379677349717/2012_aterfall_i_brott.pdf | ⁶ s 289 http://www.bra.se/download/18.6b82726313f7b234a581e6d/1379677349717/2012_aterfall_i_brott.pdf | ⁷ <http://www.bra.se/bra/nytt-fran-bra/arkiv/press/2012-05-31-tva-av-fem-aterfaller-i-brott.html> (2013-12-12) | ⁸ s 302 http://www.bra.se/download/18.6b82726313f7b234a581e6d/1379677349717/2012_aterfall_i_brott.pdf | ⁹ s 290 http://www.bra.se/download/18.6b82726313f7b234a581e6d/1379677349717/2012_aterfall_i_brott.pdf | ¹⁰ s 290 http://www.bra.se/download/18.6b82726313f7b234a581e6d/1379677349717/2012_aterfall_i_brott.pdf | ¹¹ s 51 https://www.kriminalvarden.se/upload/Informationsmaterial/ADHD_Norrtalje.pdf (2013-12-12) | ¹² s 50, Återfall i brott. Mönster i risken för återfall bland lagförda personer. BRÅ 2012:15 (2013-12-12) | ¹³ s 47, Återfall i brott. Mönster i risken för återfall bland lagförda personer. BRÅ 2012:15 (2013-12-12) | ¹⁴ <http://www.kriminalvarden.se/sv/Startsida-skolportal1/Conny/Kostnader/> (2013-12-12)